

Лекція 2.

Основні етичні концепції

План

1. Принцип таліону.
2. Золоте правило моралі.
3. Утилітаризм.
4. Емотивізм.
5. Релятивізм.

1. Принцип таліону.

Таліон (від лат. *tālīo, talis* — такий же) — категорія моралі і права, що означає рівну (сіметричну) відплату.

Формулювання у повсякденному житті: «око за око, зуб за зуб».

Приклади етики, побудованій на принципі таліону дає Вітхий Завет.

2. Золоте правило моралі

Існують різні формулювання «золотого правила моралі» (Конфуцій, І. Христос, І. Кант та ін.).

Розповсюджені:

«стався до інших так як бажаєш, щоб ставилися до тебе»;

«стався до іншої людини лише як до мети і ніколи як до знаряддя»;

«чини так або максима твоєї волі могла стати основою суспільного законодавства»;

та ін.

«Золоте правило моралі» є категоричним імперативом в етичному вченні

І. Канта.

Етичні максими І. Канта

Моральна особистість повинна:

бути правдивим;

бути благородним і доброзичливим;

не губити марно свої таланти;

бути готовим покарати убивць та інших, хто заслуговує на покарання;

бути добрим до тварин;

не скоювати самогубства.

Ситуація для обговорення:

Ви ховаєте втікачів з концтабору. До Вас приходять нацисти і питають про те, де вони. Що Ви зробите?

3. Утилітаризм

Представники: Ієремія Бентам, Джеймс Мілль, Джон Стюарт Мілль та ін.

Суть концепції.

Особливі етичні максими («не бреш», «будь справедливим» та ін.) – зайві вигадки людського розуму. Правильна або моральна та дія, наслідки корисні якнайбільшій кількості людей («арифметика щастя» І. Бентама).

Тобто «моральне» замінюється «корисним». Звідси назва концепції.

4. Релятивізм

Виникає у стародавні часи. Так, ще софісти стверджували відносність моралі, норми якої відмінні для різних людей і країн.

«Людина – міра всіх речей, існуючих, що вони існують, і не існуючих, що вони не існують» (Протагор).

«Справедливим є те, що хоче найсильніша людина» (Фрасимах).

Один з яскравих представників – Ф. Ніцше.

У крайній формі етичний релятивізм має прояв у запереченні моралі («вигадка слабких для підпорядкування багатих», «Бог помер» та ін.).

Ситуації для обговорення:

а. Багатий підприємець раптово помирає. Перед смертю він встиг взяти з Вас обіцянку виконати його останню волю та передав Вам (своєму єдиному спадкоємцю за законом) єдиний примірник свого заповіту, за яким всі його статки (500 000 у.о.) має одержати провінційна художня галерея. Ви єдиний

*у світі, хто знає про заповіт і останню волю спадкодавця. Якою повинна бути
Ваша поведінка відповідно утилітарної етики? Чи слід виконувати обіцянку
вмираючій людині?*

б. Дайте оцінку діяльності матері Терези у Калькутті, виходячи з:

- 1) утилітаризму;*
- 2) етичного вчення І. Канта;*
- 3) релятивізму.*

*в. Терористи захопили літак. Вони повідомили, що відпустять всіх пасажирів
за умови, що їм віддадуть і дозволять убити одну людину. У випадку відмови
погрожують знищити всіх пасажирів. Чи буде моральним погодитися з
вимогою терористів, виходячи з:*

- 1) утилітаризму;*
- 2) етичного вчення І. Канта;*
- 3) релятивізму?*